

Obory sociální politiky 1

Sociální politika

- **Terminologie:** sociální politika X sociální péče X sociální práce
- Součástí politiky každé vyspělé průmyslové společnosti
- Je ovlivněna nejen její ekonomickou situací, ale i její filozofií, kulturou, společenskými tradicemi, morálními principy a zákonitostmi

Sociální politika - definice

- **Širší pojetí:** jako jednání státu a dalších subjektů sociální politiky s cílem pozitivně ovlivnit životní podmínky lidí
- **Užší pojetí:** jako soubor aktivit, nástrojů a opatření, jejichž smyslem je reakce na nepříznivé sociální události (stáří, nemoc, invalidita, nezaměstnanost, chudoba)
 - Cílem je vytvořit důstojné podmínky života
 - Sociální politika je součástí veřejné politiky

Sociální politika – přístupy

- **Aktivní přístup**: předcházení vzniku sociálních problémů a přijímání preventivních opatření
- **Pasivní přístup**: (retrospektivní)-zaměření na řešení vzniklých sociálních problémů

System sociálního zabezpečení v ČR

- Skládá se ze tří systémů, které na sebe navazují. Každý z nich zabezpečuje následky jiných sociálních událostí:
 - 1) Sociální pojištění:** situace, na které se jedinec může předem připravit (důchodové pojištění, nemocenské pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti)
 - 2) Státní sociální podpora:** situace, které jsou společensky uznané za hodné zřetele (především dávky pro rodiny a rodiny s dětmi)
 - 3) Sociální pomoc:** situace stavu hmotné a sociální nouze, které občan není schopen řešit sám nebo za pomoci vlastní rodiny (sociální služby, sociálně-právní ochrana, dávky sociální pomoci)

System sociálního zabezpečení v ČR

- Právní úpravu organizace a provádění sociálního zabezpečení obsahuje **zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení**
- Sociální zabezpečení podle tohoto zákona zahrnuje:
 - řízení ve věcech důchodového pojištění
 - řízení ve věcech pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
 - úkoly občanů a zaměstnavatelů při provádění sociálního zabezpečení
 - působnost orgánů sociálního zabezpečení
 - organizační uspořádání sociálního zabezpečení

System sociálního zabezpečení v ČR

- **Orgány sociálního zabezpečení:**
 - Ministerstvo práce a sociálních věcí,
 - Česká správa sociálního zabezpečení,
 - Okresní správy sociálního zabezpečení,
 - Ministerstvo obrany (pokud jde o vojáky z povolání),
 - Ministerstvo vnitra (pokud jde o příslušníky Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR a příslušníků ostatních ozbrojených bezpečnostních sborů a bezpečnostních služeb),
 - Ministerstvo spravedlnosti (pokud jde o příslušníky Vězeňské služby ČR)

Česká správa sociálního zabezpečení

- **Nadřízeným orgánem okresní (Pražské, v Brně Městské) správy sociálního zabezpečení je Česká správa sociálního zabezpečení.**
- Česká správa sociálního zabezpečení má svá detašovaná pracoviště v krajských městech; regionální pracoviště mají zpravidla shodné sídlo s okresní správou sociálního zabezpečení v krajském městě.
- Česká správa sociálního zabezpečení podle § 5 písm. e) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení řídí a kontroluje činnost okresních správ sociálního zabezpečení.

Sociální pojištění

- 3 složky Sociálního pojištění:
 - Důchodové pojištění (starobní, invalidní, vdovský/vdovecký, sirotčí)
 - Nemocenské pojištění (nemocenská, ošetřovné, peněžitá pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek, otcovská poporodní péče, Dlouhodobé ošetřovné)
 - Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

Pro zaměstnance povinné všechny tři složky (odvádí zaměstnavatel) , pro OSVČ je nemocenské pojištění dobrovolné, vše ostatní povinné (zajišťuje sám).

Sociální pojištění – jak se počítá

- Vyměřovací základ: u **zaměstnance** se počítá z **hrubé mzdy**, u OSVČ je vyměřovacím základem pro výpočet sociálního pojištění (i zdravotního pojištění) polovina jejich zisku za předešlé zúčtovací období (obvykle předchozí kalendářní rok) – 50 % příjmů po odpočtu výdajů.
- Výsledný vyměřovací základ se přepočítá na měsíce.

Sociální pojištění – jak se počítá

- !!! Minimální vyměřovací základ – pokud je výsledek počítaného vyměřovacího základu nižší než stanovená minimální částka; odvíjí se od průměrné mzdy
- Maximální vyměřovací základ = 48násobek průměrné mzdy, z výdělku nad limit se pojištění neplatí

Sociální pojištění – jak se počítá

- Zaměstnanec: 7,1 % z hrubé mzdy (6,5 % důchodové pojištění, 0,6 % nemocenské pojištění)
- Zaměstnavatel: 24,8% z hrubé mzdy (21,5% důchodové pojištění; 2,1% nemocenské pojištění; 1,2% příspěvek na státní politiku zaměstnanosti)
- OSVČ: 29,2% (28 % důchodové pojištění; 1,2% příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, nemocenské pojištění – 2,7% je dobrovolné)

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ – starobní důchod

- Skládá se ze základní výměry (jednotná pro všechny, v roce 2022 to je 3900 Kč) a procentní výměry –1,5% výpočtového základu za každý kalendářní rok (365 dní)
- Pro získání: potřebná doba pojištění + věk
- U ročníků narozených po roce 1971 činí důchodový věk 65 let
- Doba pojištění = 35 let

Důchodové pilíře

- 1. státní důchod
- 2. důchodové spoření – zanikl
- 3. doplňkové penzijní spoření (dříve penzijní připojištění)

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ – invalidní důchod

- Nutná doba pojištění: do 20 let (méně jak 1 rok pojištění), 20 až 22 let (1 rok pojištění), 22 až 24 let (2 roky pojištění), 24 až 26 let (3 roky pojištění), 26 až 28 let (4 roky pojištění) nad 28 let (5 let pojištění)
- Invalidní důchod z mládí – invalidita 3. stupně
- Výpočet – základní výměra stejná jako u starobních důchodů + výměra procentuální (poměrně složitý mechanismus)
- Výši důchodu ovlivňuje: doba pojištění, příjmy získané před vznikem invalidity, stupeň invalidity, započtená náhradní doba pojištění (péče o dítě, evidence na ÚP)

- Jestliže pracovní schopnost pojištěnce poklesla:
 - nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %, jedná se o invaliditu prvního stupně
 - nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %, jedná se o invaliditu druhého stupně
 - nejméně o 70 %, jedná se o invaliditu třetího stupně

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ – vdovský/vdovecký důchod

- Dočasný důchod (po dobu jednoho roku), pokud zemřelý manžel/ka v době úmrtí:
 - pobíral/a starobní důchod
 - nebo pobíral/a invalidní důchod
 - nebo mu/ jí v době smrti vznikl nárok na starobní nebo invalidní důchod
 - nebo zemřel/a následkem pracovního úrazu

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ – vdovský/vdovecký důchod

- Trvalý důchod: Na trvalý vdovský nebo vdovecký důchod vzniká nárok tehdy, pokud je splněn nárok na dočasný důchod (viz předchozí) a zároveň:
 - pečujeme o nezaopatřené dítě
 - pečujeme o rodiče, kteří/rý s námi žijí/e v domácnosti (závislost ve II. až IV. Stupni)
 - jsme invalidní ve III. stupni

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ – vdovský/vdovecký důchod

- O pozůstalostní důchod je třeba žádat, nárok na dávku se nepromlčuje (možno žádat s odstupem času)
- Důchod může být vyplácen max. 5 let zpětně
- Nárok na důchod končí v případě nově uzavřeného sňatku
- Výše důchodu: základní výměra + 50 % procentní výměry důchodu, který pobírala (nebo by pobírala) zesnulá osoba k datu úmrtí

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ – sirotčí důchod

- Na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, kterému zemřel jeho rodič (osvojitel) a který
 - pobíral starobní nebo invalidní důchod
 - nebo ke dni úmrtí splňoval podmínku pro nárok na starobní nebo invalidní důchod
 - zemřel následkem pracovního úrazu
 - Získal alespoň polovinu potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod (u osoby nad 28 let nutná doba pojištění alespoň 1 rok za posledních 10 let, u osoby nad 38 let nutná doba pojištění alespoň dvou let za posledních 20 let)
- Nárok na sirotčí důchod má dítě po každém z rodičů.
- Nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi
- Základní výměra stejná jako u starobního důchodu + procentní výměra je 40 % procentní výměry starobního nebo invalidního důchodu, na který měl, nebo by měl nárok zemřelý v době smrti

Nemocenské pojištění

- Cílem dávek nemocenského pojištění je finančně zabezpečit ekonomicky aktivní občany v okamžiku, kdy kvůli nemoci či mateřství ztratí krátkodobě výdělek.
- Účast na nemocenském pojištění zaměstnanců vzniká ze zákona a je povinná. Osoby samostatně výdělečně činné si mohou platit nemocenské pojištění dobrovolně.

Dávky:

- Nemocenská
- Ošetřovné
- Peněžitá pomoc v mateřství
- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
- Otcovská poporodní péče
- Dlouhodobé ošetřovné

Nemocenské pojištění - nemocenské

- Nemocenské náleží pojištěncům od 15. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, za kalendářní dny.
- 1. až 14. den = poskytuje zaměstnavatel zaměstnanci náhradu mzdy
- Podpůrčí doba trvá maximálně 380 kalendářních dnů
- Výše nemocenské za kalendářní den činí:
 - 60 % vyměřovacího základu do 30. dne trvání neschopnosti
 - 66 % vyměřovacího základu od 31. dne do 60. dne PN
 - 72 % vyměřovacího základu od 61. dne PN
- **Denní vyměřovací základ:** započitatelný příjem zúčtovaný zaměstnanci v rozhodném období (zpravidla období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla dočasná pracovní neschopnost).

Nemocenské pojištění - nemocenské

- Nárok na nemocenské nemá pojištěnec, který si úmyslně přivodil dočasnou pracovní neschopnost.
- Snížené nemocenské na 50 %, pokud je pracovní neschopnost zaviněná: účastí ve rvačce, bezprostřední následek své opilosti nebo zneužití omamných prostředků nebo psychotropních látek, či spáchání úmyslného trestného činu nebo úmyslně zaviněného přestupku

Nemocenské pojištění – peněžitá pomoc v mateřství (PPM)

- Základní podmínku je účast na pojištění v den nástupu na PPM – 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech
- Pojištěnka si sama určí 6 až 8 týdnů před očekávaným termínem porodu
- Podpůrčí doba: 28 týdnů u jednoho dítěte, 37 týdnů u dvou a více dětí, u pojištěnce, který převzal dítě do péče činí 22 týdnů
- Výše PPM: 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den

Nemocenské pojištění - ošetřovné

- zaměstnanec, který nemůže pracovat z důvodu: a) že musí ošetřovat nemocného člena domácnosti nebo b) pečovat o zdravé dítě mladší 10 let z důvodů, že školské nebo dětské zařízení bylo uzavřeno (z důvodu havárie, epidemie, jiné nepředvídané události), c) dítěti byla nařízena karanténa, d) nebo osoba, která jinak o dítě pečuje, sama onemocněla.
- Podmínkou je že ošetřovaná osoba žije se zaměstnancem ve společné domácnosti
- Nárok není, pokud by se mělo ošetřovat dítě, na které jiná osoba pobírá PPM či rodičovskou
- Podpůrčí doba je od prvního dne 9 kalendářních dní, u osamělého zaměstnancem s dítětem školou povinném do 16ti let je podpůrčí doba 16 kalendářních dní
- Výše ošetřovného je 60 % redukováného denního vyměřovacího základu (výpočet obdobně jako u nemocenské)

Nemocenské pojištění – vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

- poskytuje se zaměstnankyni, která byla **z důvodu těhotenství a mateřství dočasně převedena na jinou práci a z ní má bez svého zavinění nižší výdělek**
- Poskytuje se do 9. měsíce po porodu, pokud vykonávala práci, která je těmto ženám zakázána
- Také zaměstnankyni, která nemůže vykonávat dosavadní práci, protože podle lékařského posudku ohrožuje její těhotenství, mateřství nebo kojení
- Stanoví se jako **rozdíl** a) redukovaného denního vyměřovacího základu zjištěného ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a b) průměru jejích započitatelných příjmů připadajících na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení

Nemocenské pojištění – otcovská poporodní péče

- Smyslem dávky je **podpořit navázání vztahu mezi otcem a dítětem v raném období jeho života** nebo mezi dítětem a osobou, která převzala dítě do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu
- Z toho důvodu je podmínkou nástup na otcovskou **v období šesti týdnů ode dne narození dítěte** nebo ode dne převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů rozhodnutím příslušného orgánu

Nemocenské pojištění – otcovská poporodní péče

- Obecnou podmínkou nároku na dávku je, aby otec (nebo osoba přebírající dítě do péče) byl **nemocensky pojištěný**, tzn. vykonával zaměstnání, ze kterého je účasten nemocenského pojištění.
- U OSVČ – nutná doba pojištění alespoň 3 měsíce
- Nárok na otcovskou má pojištěnec, který je otcem dítěte nebo který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů rozhodnutím příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče **nedosáhlo sedmi let věku**.

Nemocenské pojištění – otcovská poporodní péče

- Pro účely této dávky je za otce považován ten, který je **jako otec zapsán v knize narození** (matrice).
- **Nárok na dávku nebude mít jiná osoba** (např. druh, babička, děda žijící s matkou a dítětem ve společné domácnosti), a to ani v případě, že vlastní otec dítěte zemřel nebo žádný otec není v knize narození uveden.
- Podpůrčí doba (doba, za kterou se dávka vyplácí) je u otcovské stanovena na **14 kalendářních dní** a začíná nástupem na otcovskou, který si pojištěnec sám zvolí ve výše uvedeném období.

Nemocenské pojištění – otcovská poporodní péče

- **Výplata otcovské se nepřerušuje.** Otcovská náleží po celou podpůrčí dobu i v případě úmrtí dítěte před uplynutím podpůrčí doby či pokud by došlo během podpůrčí doby k hospitalizaci dítěte, matky nebo obou.
- Výše otcovské činí za každý kalendářní den **70 % denního vyměřovacího základu.**
- V konkrétním případě platí, že otcovská se poskytuje **pouze jednou a jednomu oprávněnému**
- Stejně tak v případě vícečetného porodu náleží otcovská jen jednou.

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

- Dlouhodobé ošetřovné je určeno pro osoby, které se **celodenně starají o někoho ze svých blízkých**, jehož zdravotní stav vyžaduje každodenní dlouhodobou péči, a ta mu je poskytována v domácím prostředí.
- Zákon **nepřipouští souběh dlouhodobé péče** (čerpání dlouhodobého ošetřovného) **s výdělečnou činností.**

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

- Ošetřující osoba uplatňující nárok na dlouhodobé ošetřovné:
 - **musí pečovat** o osobu, vyžadující dlouhodobou péči v domácím prostředí,
 - **nesmí vykonávat zaměstnání**, z něhož dlouhodobé ošetřovné náleží, ani práci na základě jiného pracovního poměru, či na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti,
 - **nesmí vykonávat samostatnou výdělečnou činnost (OSVČ).**

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

- Poskytuje-li ošetřující osoba dlouhodobou péči současně více ošetřovaným osobám, dlouhodobé ošetřovné mu náleží pouze jednou.
- Okruh osob, které mohou uplatnit nárok na dlouhodobé ošetřovné, je ze zákona poměrně široký. **Ve vztahu k ošetřované osobě to může být:**
 - její manžel (manželka),
 - její registrovaný partner či registrovaná partnerka,
 - příbuzný v linii přímé nebo její sourozenec,
 - její tchyně, tchán, snacha, zeť, neteř, synovec, teta nebo strýc,
 - její druh nebo družka nebo jiná fyzická osobou žijící s ošetřovanou osobou v domácnosti.
 - U osob bez přímého příbuzenského vztahu je zákonem stanovena podmínka společného místa trvalého pobytu s osobou, které je poskytována celodenní péče.

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

- V případě ošetřování nezletilého dítěte **nemá potenciální ošetřující osoba nárok na dlouhodobé ošetřovné**, pokud má na toto dítě nárok na výplatu **peněžitě pomoci v mateřství nebo má nárok na rodičovský příspěvek jiná osoba**. Výjimkou by byly situace, kdyby z důvodu nemoci nebo úrazu apod. nemohla taková osoba o dítě pečovat.

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

Kdo je ošetřovanou osobou pro účely uvedené dávky

- Dlouhodobé ošetřovné lze čerpat na péči o osobu, u které: došlo k závažné poruše zdraví, která si vyžádala **hospitalizaci**, při níž byla poskytována léčebná péče alespoň **4 kalendářních dnů po sobě jdoucích**, a
- je předpoklad, že její zdravotní stav po propuštění z hospitalizace do **domácího prostředí** bude nezbytně vyžadovat poskytování dlouhodobé péče **po dobu alespoň 30 kalendářních dnů**.

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

- Dlouhodobá péče, která zakládá nárok na dlouhodobé ošetřovné, **vzniká dnem propuštění ošetřované osoby z hospitalizace** ve zdravotnickém zařízení do domácího ošetřování na základě rozhodnutí lékaře.
- O toto rozhodnutí **musí požádat oprávněná osoba** (ošetřovaná osoba, její zákonný zástupce, opatrovník nebo osoba určená ošetřovanou osobou) **před propuštěním** ošetřované osoby z hospitalizace ve zdravotnickém zařízení.
- O vystavení lze také požádat do 8 kalendářních dnů po propuštění z nemocnice

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

- Dlouhodobá péče **končí nejdéle uplynutím podpůrčí doby v délce 90 kalendářních dnů**. Ošetřující lékař rozhodne o ukončení potřeby dlouhodobé péče i před uplynutím podpůrčí doby, jestliže zdravotní stav ošetřované osoby již další poskytování dlouhodobé péče nevyžaduje.
- **Ošetřovaná osoba dále musí udělit ošetřující osobě na předepsaném tiskopise písemný souhlas** s poskytováním dlouhodobé péče. Výjimkou je péče o nezletilé děti, které dosud nenabýly plné svéprávnosti, kde se souhlas s péčí nevyžaduje.

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

- V dlouhodobé péči o ošetřovanou osobu se **může střídat více osob** s tím, že ošetřovaná osoba uděluje a odvolává souhlas s péčí jednotlivým osobám.
- Důležité je stále dodržovat podmínku, aby **na jeden kalendářní den byl udělen souhlas pouze jedné ošetřující osobě**, která tak uplatní nárok na dlouhodobé ošetřovné.

Nemocenské pojištění – Dlouhodobé ošetřovné

- Dlouhodobé ošetřovné činí **60 % denního vyměřovacího základu**.
- Dlouhodobé ošetřovné se vyplácí **za každý kalendářní den trvání dlouhodobé péče**, nejdříve za den vzniku potřeby dlouhodobé péče (propuštění z hospitalizace ve zdravotnickém zařízení) a končí dnem, v němž končí tato potřeba péče (potvrzuje ošetřující lékař).
- Toto období je tzv. **podpůrčí dobou**, která v případě výplaty dávek dlouhodobého ošetřovného trvá **nejdéle 90 kalendářních dnů**. Dlouhodobé ošetřovné se nevypplácí za kalendářní dny, kdy trvala hospitalizace ošetřované osoby, **s výjimkou prvního a posledního kalendářního dne hospitalizace**.

PŘÍSPĚVEK NA STÁTNÍ POLITIKU ZAMĚSTNANOSTI

- Ve výši 1,2 % z odvodů od zaměstnavatele či OSVČ
- Prostředky na podporu aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti

- Míra nezaměstnanosti v srpnu 2023 = 2,6 % (průměr v EU 5,9 %)
- Typologie nezaměstnanosti:
 - Frikční: pohyb mezi zaměstnáním (fluktuace), stěhování pracovní síly, dobrovolná nezaměstnanost, součástí přirozené míry nezaměstnanosti
 - Strukturální: nerovnováha mezi nabídkou a poptávkou po pracovnících – poptávka po určitém druhu práce se zvyšuje, zatímco po jiném druhu práce se snižuje, nedobrovolná nezaměstnanost
 - Cyklická: souvisí s hospodářským cyklem společnosti = v hospodářské recesi se spotřeba i produkce snižuje, nezaměstnanost se zvyšuje, nedobrovolná nezaměstnanost
 - Sezónní: zemědělství, turistický ruch, říční plavba, atd.

Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti – např.

- Souhrn opatření směřujících k zajištění rovnováhy na trhu práce – k maximálně možné úrovni zaměstnanosti
- Programy a opatření regionálního a celostátního charakteru
- A) Rekvalifikace: umožňuje fyzickým osobám získat kvalifikaci pro nové zaměstnání nebo udržení stávajícího zaměstnání
- B) Investiční pobídky: tvorba nových pracovních míst
- C) Příspěvek na zapracování

Nástroje pasivní politiky zaměstnanosti

- zprostředkování zaměstnání uchazečům o práci
- hmotné zabezpečení uchazečů o práci
- Podmínkou je: a) člověk bez zaměstnání
b) prostřednictvím ÚP si práci hledá c)
během dvou předcházejících let platil
sociální pojištění (započítávání náhradní
doby zaměstnání, např.: mateřská,
rodičovská, atd.)

Nástroje pasivní politiky zaměstnanosti

– délka podpůrní doby + výše

Do 50 let – 5 měsíců

50 až 55 let – 8 měsíců

Nad 55 let – 11 měsíců

První 2 měsíce 65 % průměrné čisté mzdy, další 2 měsíce 50 % téhož, poté do skončení podpůrné doby 45 %.

Nástroje pasivní politiky zaměstnanosti

– délka podpůrčí doby + výše

- Při ukončení zaměstnání ze strany zaměstnance či dohodou – 45 % po celou dobu podpůrčí doby
- Výše podpory je shora omezena na 0,58 násobek průměrné mzdy za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího roku, ve kterém o podporu žádáte
- Pro rok 2022 je maximální výše podpory v nezaměstnanosti 21 488 Kč.

Nástroje pasivní politiky zaměstnanosti

– délka podpůrní doby + výše

- **Nekolidující zaměstnání:** možný přivýdělek ve výši poloviny minimální mzdy (tj. 8100 Kč z aktuálních 16200 Kč)

Flexibilní formy zaměstnání

- Částečný úvazek
- Pružná pracovní doba
- Job sharing (sdílení pracovního místa)
- Homeworking
- Teleworking
- Hotdesking
- Homeoffice

Státní sociální podpora

- Další pilíř, řízen zákonem č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
 - Přídavek na dítě
 - Rodičovský příspěvek
 - Příspěvek na bydlení
 - Porodné
 - Pohřebné

Státní sociální podpora – přídavek na dítě

- Rodiny s příjmem do 3,4 násobku životního minima
- Reflektuje se příjem za předchozí kalendářní čtvrtletí
- Vyplácen ve třech výších dle věku dítěte
(do 6 let = 830 Kč, 6-15 let = 970 Kč, 15 – 26 let = 1080 Kč)

Státní sociální podpora – přídavek na dítě

Pokud některá ze společně posuzovaných osob má v každém kalendářním měsíci rozhodného období příjem

- ze závislé činnosti alespoň ve výši částky životního minima jednotlivce,
- ze samostatné činnosti,
- z dávek nemocenského pojištění,
- z dávek důchodového pojištění,
- z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci,
- z příspěvku na péči o osobu do 18 let věku, nebo
- z rodičovského příspěvku, pokud je poskytován po vyčerpání peněžité pomoci v mateřství,

náleží nezaopatřenému dítěti přídavek na dítě ve zvýšené výměře – tj. o 500 Kč vyšší.

Státní sociální podpora – rodičovský příspěvek

- Nárok má rodič, který po celý kalendářní měsíc celodenně a řádně pečuje o dítě
- Netestovaná dávka ve výši až 350 000 Kč (1 dítě) a 525 000 (dvojčata a vícерčata), nejdéle do 3 let věku dítěte
- Dítě do 2 let může v rozsahu 92 hodin/měsíc navštěvovat zařízení pro děti předškolního věku, od 2 let není docházka omezena
- Rodič může při nároku na výplatu zlepšovat sociální situaci rodiny výdělečnou činností, musí ale v této době zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou

Státní sociální podpora – příspěvek na bydlení

- Příspěvek na bydlení rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy
- Nárok má vlastník nebo nájemce bytu přihlášený v bytě k trvalému pobytu, jestliže 30 % příjmu rodiny nestačí na pokrytí nákladů na bydlení
- Jednou za 3 měsíce se dokládají náklady na bydlení a příjmy za předchozí kalendářní čtvrtletí
- **S účinností od 1. října 2022** bude umožněno prokazovat náklady na bydlení a příjmy rodiny jen dvakrát ročně a příspěvek na bydlení bude vyplácen po období šesti měsíců ve stejné výši.

Státní sociální podpora - porodné

- Testovaná dávka pro rodiny s nízkými příjmy
- Jednorázový příspěvek na náklady spojené s narozením dítěte
- Nárok má rodina, které se narodilo první nebo druhé živé dítě a jejíž příjem v předcházejícím kalendářním čtvrtletí byl nižší jak 2,7 násobek životního minima rodiny
- 1. živě narozené dítě = 13 000 Kč
- 2. živě narozené dítě = 10 000 Kč

Státní sociální podpora - pohřebné

- Nárok má osoba, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte
- Zemřelá osoba musí mít ke dni úmrtí trvalý pobyt na území ČR
- Stanovena jednorázová pevná částka 5000 Kč

Státní sociální podpora

- Žádosti o dávky vyřizují krajské pobočky Úřadu práce ČR podle místa trvalého pobytu osoby, která má na dávku nárok (tj. oprávněné osoby)
- Nárok na dávku zaniká a) uplynutím 6 měsíců ode dne, za který dávky náleží (u pravidelných dávek); b) uplynutím 1 roku ode dne, za který dávky náleží (u jednorázové dávky)

Pomoc v hmotné nouzi

- Upravuje zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi a zákon č. 110/2006 o životním a existenčním minimu
- Zákon vymezuje situace spojené s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi
- Napomáhá řešit některé nárazové životní situace
- Dávky: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc

Pomoc v hmotné nouzi

- Osoba v hmotné nouzi = stav, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost
- Zároveň tyto příjmy nemohou být zvýšeny vlastním přičiněním
- V hmotné nouzi není osoba, která např.: a) není v pracovním vztahu a není vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání; b) je vedena v evidenci uchazečů ale bez vážných důvodů odmítla vykonávat krátkodobé zaměstnání; c) prokazatelně neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, atd...
- Zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí: řádné uplatnění nároků a pohledávek, prodej nebo jiné využití majetku

Pomoc v hmotné nouzi – PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ

- základní dávka pomoci v hmotné nouzi, která řeší nedostatečný příjem osoby/společně posuzovaných osob
- Příspěvek na živobytí dostane člověk (nebo rodina či okruh společně posuzovaných osob), kterému po odečtení (přiměřených) nákladů na bydlení zůstane méně než částka na živobytí.
- Částka na živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně. Pro stanovení živobytí okruhu společně posuzovaných osob se jednotlivé částky živobytí osob sčítají.
- Částka na živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima
- Vliv mají např. zvýšené životní nároky spojené s dietním stravováním, zdroj příjmu (zaměstnání, mateřská/rodičovská, náhrada mzdy, atd.

Pomoc v hmotné nouzi – DOPLATEK NA BYDLENÍ

- Je dávka, která společně s vlastními příjmy občana a příspěvkem na bydlení ze systému státní sociální podpory pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení
- Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí
- Nárok na doplatek na bydlení má vlastník bytu, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy
- Příjem společně posuzovaných osob je po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení nižší než částka na živobytí
- Podmínkou nároku na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na živobytí

Pomoc v hmotné nouzi – MIMOŘÁDNÁ OKAMŽITÁ POMOC

- může být poskytnuta pomoc v situacích nepříznivého a mimořádného charakteru, kdy je potřeba poskytnout pomoc bezprostředně
- Např. osobě, kterou postihne vážná mimořádná událost a celkové (majetkové, sociální) poměry nedovolují této osobě tuto situaci překonat vlastními silami: živelní pohroma, požár, ekologická, průmyslová havárie...
- Dále např. K uhrazení odůvodněných nákladů vzniklých v souvislosti se vzděláním nebo se zájmovou činností nezaopatřených dětí, osobě propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, po propuštění z ústavní či ochranné výchovy, psychiatrické léčebny či léčebny pro závislé osoby, atd...

Doporučená literatura

- Hanzl, D. Sociální politika. Studijní opora pro kombinované studium. VŠPJ.
- POTŮČEK, Martin: Sociální politika. Praha: SLON. 1995.
- TOMEŠ, I.: Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. Praha: Portál, 2010.
- <http://www.duchody-uchodci.cz/vypocet-invalidniho-duchodu.php>
- <http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/>
- www.mpsv.cz
- <https://portal.mpsv.cz/>